

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

TEM019:00/2019, VN/6449/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturva- ja vuorotteluvapaajärjestelmien toimeenpanon järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

1. Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Finanssivalvonnalta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturva- ja vuorotteluvapaajärjestelmien toimeenpanon järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Esitysluonnoksen mukaan työ- ja elinkeinotoimistoille nykyisin kuuluvaa päätösvaltaa työttömyysetuuden ja vuorottelukorvauksen maksamisen edellytysten ratkaisemisesta siirrettäisiin Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassoille. Työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi edelleen työttömyysturvaseuraamusten asettamisesta sekä sellaisista työvoimapolitiittista harkintaa sisältävistä asioista, jotka on tarkoituksenmukaista säilyttää työvoimaviranomaisen päätösvallassa.

2. Finanssivalvonnan lausunto

Finanssivalvonta lausuu asiasta siltä osin kuin se koskee sen valvonnassa olevia työttömyyskassoja ja työttömyyskassoille työttömyysetuuksien osalta annettavien soveltamisohjeiden valmistelua.

2.1 Yhteenveto

Finanssivalvonta pitää lähtökohtaisesti esityksen tavoitteita kannatettavina. Esitysluonnoksen tavoitteena on esimerkiksi edistää joustavaa työttömyysetuuden hakemista ja muuta etuuden saamiseen liittyvää asiointia. Työnhakijan etuuden saamiseen liittyvä asiointi tapahtuisi pääsääntöisesti vain Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan kanssa.

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan tulisi kuitenkin myös varmistaa, että työttömyyskassoilla on ennen lain voimaantuloa riittävästi aikaa hankkia työttömyyskassoille siirrettäväksi esitettyjen uusien ja merkittävien tehtävien hoitamisessa tarvittava osaaminen ja toteuttaa muut tarvittavat muutokset.

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan työttömyyskassoille siirrettäviä uusia tehtäviä koskevien ohjeiden valmistelua ei ole esitysluonnoksen perusteella tarkoitus siirtää Finanssivalvonnalle tai muutoinkaan laajentaa Finanssivalvonnan nykyistä työttömyysetuushojien valmisteluvastuuta.

Finanssivalvonta viittaa myös asiassa aiemmin antamiinsa lausuntoihin.

2.2 Työttömyyskassojen uudet tehtävät ja tehtävien siirron vaikutukset

Uusista tehtävistä

Esitysluonnoksen mukaan keskeisimmät työttömyyskassoille siirrettävät uudet tehtävät liittyvät sen ratkaisemiseen, onko työnhakija työtön ja mikä vaikutus työnhakijan opinnoilla tai yritystoiminnalla on hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta. Työnhakija selvittäisi työttömyytään, työssä oloaan, opintojaan ja yritystoimintaansa Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle eli samalle taholle, jolta hakee työttömyysetuutta.

Työttömyyskassat ratkaisisivat myös uutena tehtävänä, voidaanko työnhakijalle maksaa työttömyysetuutta työllistymistä edistävän palvelun ajalta esimerkiksi korvauksettoman määräajan estämättä. Myös työttömyysetuuden maksamisesta työvoimakoulutuksen ajalta 10 luvun 5 §:n perusteella päätoimiselle yrittäjälle tai henkilölle, joka ei ole työtön tai lomautettu, päättäisi jatkossa työttömyysetuuden maksaja. Työ- ja elinkeinotoimisto antaisi työttömyysetuuden maksajalle ilmoituksen työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta.

Esityksessä myös ehdotetaan, että vuorottelukorvauksen myöntämisestä päättäisi kaikilta osin vuorottelukorvauksen maksajana Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa.

Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä olisi vain työttömyysetuuden maksajan kanssa, joka ratkaisisi voiko henkilö lähteä työnhakuun toiseen jäsenvaltioon ennen kuin hän on ollut neljä viikkoa työttömänä työnhakijana. Tämä esityksen mukaan selkiyttäisi työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoa.

Työ- ja elinkeinotoimistolle jäisi edelleen esimerkiksi työnhaun voimasaoloa koskevien edellytysten ratkaiseminen, työttömyysturvaseurauksien asettaminen sekä työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun tukemisesta päättäminen. Osa työ- ja elinkeinotoimistoille jäävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä keskittäisiin valtakunnallisesti. Esitysluonnoksen mukaan keskittämisellä turvattaisiin muun muassa asiantuntemus sekä yhdenmukainen soveltamiskäytäntö ja käsittelyajat.

Tehtäväsiirto muuttaisi myös työvoimaviranomaisten ja työttömyysetuuden maksajien välistä tiedonvälitystä. Työvoimaviranomainen antaisi nykyistä vähemmän työvoimapoliittisia lausuntoja, mutta tarvitsisi työttömyysetuuden maksajalta työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamiseksi ja työvoimapalvelujen tarjoamiseksi sellaisia tietoja, joiden osalta ratkaisuväliltä nykyisin kuuluu työvoimaviranomaiselle.

Vaikutuksista

Esitysluonnoksen mukaan työttömyyskassat ovat arvioineet, että tehtäväsiirron vaatima lisähenkilötyön tarve on noin 130 henkilötyövuotta. Uusien tehtävien hoitamisesta aiheutuva toimintamenojen lisäys korvattaisiin valtion varoista Kansaeläkelaitokselle ja työttömyyskassoille.

Tehtävien siirron myötä esimerkiksi asiakkaan toimeentuloon liittyvän neuvonnan järjestäminen keskittyisi työttömyysetuuden maksajalle ja työnhakija toimittaisi tietoja nykyistä useammin yhdelle toimijalle. Kun työvoimapoliittisia lausuntoja tarvittaisiin nykyistä harvemmin erityisesti työttömyyden aikaisissa muutostilanteissa, nopeuttaisi se esitysluonnoksen mukaan todennäköisesti asioiden käsittelyä ja tekisi käsittelyprosessista yksinkertaisempaa eikä etuuden saaminen viivästyisi toisen viranomaisen käsittelyn vuoksi. Toisaalta esitysluonnoksen mukaan työttömyysturva-asioiden käsittelyajat voivat pidentyä työttömyysetuuden maksajien uusien tehtävien vuoksi ainakin tehtäväsiirron alkuvaiheessa.

Esitysluonnoksen mukaan nykyisen jaetun hallinnon vähentäminen myös yksinkertaistaisi työttömyysturvan toimeenpanoa, selkeyttäisi lainsäädäntöä, edistäisi norminpurkua ja keventäisi siten toimeenpanoa. Muutoksen arvioidaan edistävän työttömyysetuuskäsittelyn digitalisointiokehitystä, kun samanaikaisesti uudistetaan työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmä ja työttömyysetuuden maksajat kehittävät samanaikaisesti omia toimeenpanojärjestelmiään ja -prosessejaan.

Tehtäväsiirto myös esitysluonnoksen mukaan yksinkertaistaisi ja mahdollisesti nopeuttaisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle ja vakuutusosastolle tehtyjen valitusten käsittelyä, kun työttömyysetuuden maksajan ei enää tarvitsisi pyytää työ- ja elinkeinotoimistolta tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta lausuntoa valitusasiasta.

Työttömyyskassoille esitetään siirrettäväksi merkittäviä uusia tehtäviä, joita ne eivät ole ennen hoitaneet. Tämän vuoksi tulisi Finanssivalvonnan käsityksen mukaan varmistaa, että työttömyyskassoilla on ennen lain voimaantuloa riittävästi aikaa hankkia tehtävien hoidon kannalta tarvittava osaaminen sekä toteuttaa muutkin tarvittavat muutokset esimerkiksi tietojärjestelmiin, jotta varmistetaan myös siirrettävien tehtävien osalta yhdenmukainen soveltamiskäytäntö ja viivytyksetön asioiden käsittely.

2.3 Siirrettäviä tehtäviä koskevien ohjeiden valmistelu

Esityksessä ehdotetun työttömyysturvalain 14 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi työttömyyskassoille työttömyysetuuksissa yleiset ohjeet. Ehdotetun 2 momentin mukaan ohjeet valmistelea toimeentuloturvaaan liittyvien asioiden osalta Finanssivalvonta ja työvoimapoliittisten asioiden osalta se elinkeino-, liikenne - ja ympäristökeskus, jonka toimivaltaan asia kuuluu.

Esitysluonnoksessa 1 momenttia täsmennetään maininnalla ohjeiden antamisesta työttömyyskassoille. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sisällöllisesti 1 momentti vastaisi nykytilaa, koska Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka antaa toimeenpanemiensa etuuksien ratkaisutyön ohjeet ja menettelytapaohjeet.

Esitysluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että Finanssivalvonta valmistelea nykyistä vastaavasti työttömyyskassoille annettavat ohjeet toimeentuloturvaaan liittyvien asioiden osalta. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin siitä, että toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelisi ohjeet työttömyysetuuden maksajille siirrettäväksi ehdotettujen työvoimapoliittisten edellytysten osalta.

Esitysluonnoksen mukaan Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelisi ohjeet työttömyysturvalaissa säädetyistä työttömyysetuuden maksamisen edellytyksistä, jotka koskevat työnhakijan työttömyyttä, yritystoimintaa ja opiskelua koskevia etuuden saamisen yleisiä työvoimapoliittisia edellytyksiä sekä työttömyysetuusosoikeuden palautumista koulutusta vaille olevalle nuorelle asetetun rajoituksen ja toistuvan työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn jälkeen. Lisäksi Uudenmaan elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelisi ohjeet julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesta työttömyysetuudella tuettavien opintojen seurannasta ja laiminlyönnistä.

Työttömyysetuuden maksajille siirrettäisiin kaikki työ- ja elinkeinotoimistojen vuorotteluvapaajärjestelmän toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Tästä johtuen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei enää vastaisi työ- ja elinkeinotoimistojen oikeudellisesta ohjauksesta vuorotteluvapaalain toimeenpanossa.

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan esitysluonnoksen perustelujen perusteella työttömyyskassoille siirrettäväksi esitettyjen uusien työvoimapoliittisten tehtävien osalta ohjeet valmistelisi Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Esityksellä ei siis olisi tarkoitus siirtää näitä tehtäviä koskevien ohjeiden valmistelua Finanssivalvonnalle tai muutoinkaan laajentaa Finanssivalvonnan nykyistä työttömyysetuusohjeiden valmisteluvastuuta.

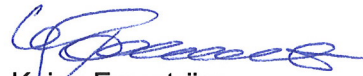
5.3.2020

FIVA 1/01.01.00/2020

Julkinen

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan myöskään vuorottelukorvausta, joka ei ole työttömyysetuus, koskevien ohjeiden valmistelua ei esitetä siirrettäväksi Finanssivalvonnalle. Mahdollisten tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi lakitekstiä ja hallituksen esityksen perusteluja olisi perusteltua täsmentää tältä osin.

FINANSSIVALVONTA

Kaisa Forsström
osastopäällikkö

Satu Luojola
lakimies